

דגשים למחנה-קיץ עם צמי"ד

מנהלות

- הסעות- פעמים רבות חניכי צמי"ד יוצאים ליום אחד או יומיים. חשוב מבחינת עלויות שלפחות כיוון אחד של החניכים יהיה בהסעה עם השבט ובמידת הצורך רק כיוון החזרה יהיה ללא השבט, אך יחד עם קב' צמי"ד נוספות, לשם צמצום עלויות. לשם כך, מרכזי שבטים בעלי קב' צמי"ד חייבים להיערך מראש ולבנות תאריכים משותפים בסיוע רכו צמי"ד.
- תשלום- כמו תמיד, התשלום למחנ"ק יהיה יחסי למספר הימים בהם יקחו חלק, אך על ההורים יהיה לשלמו כמו כל הורה אחר. גם בקשות לסבסודים יועברו בנוהל הקבוע והמקובל.
- תרופות- בשיחות עם ההורים, חשוב לוודא כי המצב הרפואי של החניך לא השתנה מאז החתימה על האישור הרפואי בתחילת השנה, וכי החניך הפסיק לקחת תרופות מסוימות או החל לקחת אחרות. על כל שינוי יש לעדכן את האישור הרפואי ואת מרכז השבט.
- כמות צוות ההדרכה- פעילות במחנ"ק היא ארוכה ועמוסה, ועל כן מעייפת מאוד, הן עבור המדריכים והן עבור החניכים. בנוסף, העובדה כי עבור רוב החניכים, זהו המחנ"ק הראשון ועל כן הוא מהווה מקום חדש ולא מוכר, מחייבת תשומת-לב יתרה של המדריכים להתנהגות חריגה החניכים. אלו מחייבים בחינה האם כמות צוות ההדרכה מספיקה לפעילות במחנה, או שיש צורך להוסיף מלווים או עוזרי הדרכה (עדיף אנשים קבועים, שילוו את הקבוצה כל זמן שהותה במחנ"ק).

הכנת ההורים וכינוס אסיפה

- חלק מביה"ס לחינוך מיוחד מקיימים קייטנות בחודשי הקיץ, בהם לוקחים חלק רבים מהחניכים שלנו. לכן על מנת לאפשר להורים להתכונן בהתאם, יש להציג להם את כל הפרטים על המחנה מוקדם ככל שניתן- מקום, זמנים, נושאי פעילות, נגישות, אוכל, היגיינה וכו.
- על מנת להראות הערכות נכונה ורצינית לנושא, חשוב להציג להורים את מטרות וציפיות צוות ההדרכה מהמחנ"ק (כמו למשל, מספר הימים בהם ישתתפו החניכים).
- אם יש אי-ודאות מסוימת לגבי פעילות כזו או אחרת, ניתן להתייעץ עם ההורים על דרך הפעילות האופטימלית, אם באסיפת ההורים ואם באופן פרטי.

הכנת צוות ההדרכה והפעילות

- יש להציב מטרות ברורות וריאליות לקבוצה ולכל אחד מהחניכים לגבי המחנה (מספר ימים בהם עשוי להשתתף, יכולות וקשיים בתפקוד בשטח, האם צריך מלווה, האם יצטרך סבסוד תקציבי וכו').
- יש להבהיר לחניכים את מהלך הטיול על הייחודיות והנהלים השונים שבו. בפעולות ההכנה יש להמחיש שגרה של מחנה- מה עומדים לעשות ואיך עושים זאת, החל מבניית אוהל ובישול שדה וכלה בקיפול שק"ש. בתחילת המחנה"ק עצמו יש לחזור על הכללים לפני כל מסלול ולוודא את הבנת החניכים.
- במיוחד לאוטיסטים, אספרגרים או הלוקים בפיגור בינוני- כדאי לתת לכל אחד לוי"ז אישי של יום הפעילות ולעבור עליו ביחד, בצורה מוחשית, לפני תחילת הפעילות על מנת לתת להם תחושת ביטחון לגבי המצב החדש. ניתן גם לעבור על לוי"ז הטיול בפעולות ההכנה.
- יש לבחון את מס' ימי המחנה שחניכי צמי"ד יצאו, תהליך החשיבה חייב לכלול שני קריטריונים מרכזיים:
 1. ניסיון בשינה מחוץ לבית ופעילות צופית ענפה- כמה זמן פועלת הקב"י? האם יצאו למחנה קיץ שנה שעברה, ולכמה ימים ומה היו מסקנות צוות ההדרכה בתום המחנה? האם יצאו לטיול פסח? האם החניכים בעלי ניסיון ביציאה לטיולים במסגרת החינוכית אילה הם משתייכים וכדומה?
 2. מיומנויות יום-יום- יש לבחון את יכולות החניכים עפ"י התפקוד המתבקש (כישורי ההסתגלות) במחנה קיץ (בעיקר לאור תנאי המחנה)- רחצה, אכילה (ביחס לתפריט הקיים במחנה), טיפול עצמאי של החניכות בימי מחזור, הליכה עצמאית לשירותים ועוד. חשוב לבחון את הנתונים מול ההורים ומומלץ גם מול איש קשר ממסגרת הבית ספרית לשם קבלת חו"ד אובייקטיבית. במידת הצורך יש לחייב את הוריי החניך לליווי במהלך שהות במחנה (ההורה לא חייב להיות צמוד לחניך ומומלץ שייקח חלק בעשייה של ההורים המתנדבים, אך ברגעי הצורך הוא יהיה זמין וילווה את ילדו עפ"י הצרכים שיתעוררו). ישנה אפשרות שבמקום הורה יצא אח בוגר, דוד קרוב וכו' אך, חשוב שהמלווה יבין את האחריות המוטלת עליו ויעשה את תפקידו. חשוב שמדריכי צמי"ד לא יהפכו למטפלים בתחומים סיעודיים וטיפולים ויתפקדו בעיקר במישור ההדרכתי!!!

תכנון לוח הזמנים

- הפעילות צריכה להיות על פי עקרונות העבודה עם צמי"ד. בנוסף-
 - עליה להיות תואמת לתחומי העניין של החניכים (אוהבים מוסיקה- להמציא שירים על האזור / טבע / טיול; לשיר שיר מתאים).
 - להיות בעלת רצף פעולות המובילות לקראת המטרה ואשר הקשר בינהן יוסבר שוב ושוב.
 - לכלול עזרים חזותיים ומוחשיים להבהרת המשמעות. באזור המאהל של החניכים, אפשר לבנות לוח מסנדהאות ויוטה/לוח מחיק, שיעזור בהערכת התכנים.
 - לכלול שימוש בחושי הפעילים של החניך (ריח, טעם, מישוש, ראייה).
 - לאפשר לחניך להשתמש בצורה כוללת בדיעותיו ובכישוריו.
- על בניית לו"ז פעילות להתאים ליכולות החניכים ולזמן שיבלו במחנ"ק, כגון כמות ומשך זמן ההפסקות, תכנים שונים וכו.
- על הלו"ז לכלול גם פעולות הכנה שיעסקו באופי המחנה, השוני שלו מטיול וכן אופי התנהלות בו. חשוב להדגיש כי המחנ"ק מהווה מסגרת לשבטים רבים באזור, כך שעומדים להיות שם חניכים רבים נוספים. כללי ההתנהגות צריכים להיות בהתאם.
- חשוב להתייעץ עם הדמות המקצועית המלווה את הקבוצה (יועצת ביה"ס, מנהלת ההוסטל, רכז/ת צמי"ד בהנהגה וכו) על מנת להתאים את הפעילות לחניכים, כמו גם שהם לא עברו פעילויות דומות בביה"ס.

שילוב

- יש לבדוק אם איזו שכבה גיל כדאי שקבוצת צמי"ד תשתלב במהלך השעות במחנה קיץ: השילוב יכול לצאת לפועל בפעולות משותפות + כולל פעולת הכנה, בארוחות ולינה משותפת, ביציאה משותפת למרכז פעילות וכדומה. מומלץ, שהקב' תשתלב עם הקב' "הרגילה" שעברה עימה מס' פעולות במהלך השנה והמחנה קיץ יהיה כאירוע שיא בתום שנת פעילות משלבת. במידה שאין קב' ספציפית שעברה מערכי פעילות משולבים עם קב' צמי"ד, אין ספק שמחנה הקיץ היינה הזדמנות טובה לכך. מומלץ לבחור קב' בעלת יכולת הכלה ועמדה חיובית כלפי קבלת חניכי צמי"ד, קרבה בגיל הכרונולוגי ובעלת מס' חניכים זהה לקב' צמי"ד. חשוב שהמדריכים של שתי הקב' ישתפו פעולה ויבנו תהליך מובנה של שילוב.

הכנת הסביבה

- המחנ"ק, באופן אובייקטיבי ומעבר להתרגשות הראשונית שביציאה למחנ"ק, הוא מקום מלא גירויים ומסיחים- הרבה מבנים, הרבה חניכים, רעש של קבוצות ושבטים. לכן, יש להתאים את סביבת הפעילות לקבוצה, כמו לדאוג שמקום הפעילות בתוך שטח השבט יהיה קבוע לאורך על זמן השעות במחנה; שהמקום יהיה קרוב לתאורה; רחוק מהשביל המרכזי אך קרוב מספיק לשירותים ולברזייה, וכו.

מרכזי פעילות

- יש לבחון את התאמת מרכזי הפעילות ההנהגתיים ליכולת ולעניין החניכים (האם טיול אופניים מתאים לחניכים בעלי הפרעות התנהגות? האם יצירה הדורשת מוטוריקה עדינה מתאימה לחניכים מסוימים?).
- גם אם הפעילות תתאים רק לרוב החניכים ולא לכולם, יש לשקול את קיומה בצירוף עזרה לחניכים שיתקשו (חלוץ הנהגתי, חניכי ט' או שכבי"ג מהשבט). אפשר גם לערוך את הפעילות בשילוב עם קבוצה/גדוד אחר/ת בשבט, כך שיווצר קשר מסוים בין החניכים ועזרה בביצוע הפעילות.

דגשים

- במידה והחניכים מצטרפים למחנ"ק רק ליום אחד, כדאי לבדוק אפשרות לעריכת פעילות שבטית משותפת באותו היום, כמו גם שילוב החניכים באחת אחת מהארוחות עם שאר השבט.
- יש להימנע מלערוך פעולות משותפות לקבוצות צמי"ד משבטים שונים, דבר שרק יגביר את החריגות והשונות של החניכים.
- כדאי לערוך ביקורי בית בבתי החניכים על מנת להקשיב לציפיות ולחששות שלהם ושל ההורים בצורה פרטנית. אם לא ניתן לעשות זאת, יש לשוחח עם ההורים לפחות טלפונית.

דף שאלות לעבודת צוות הדרכה צמי"ד

- שם השבט: _____
 - שם הקבוצה: _____
 - מספר חניכים: _____
 - טווח גילאי הקבוצה: _____
 - סוג הלקויות: _____
 - מס' שנים/חודשים בשבט: _____
 - מצב הקבוצה (עצמאות, גיבוש, עזרה הדדית, קבלת שינויים): _____
 - השתתפו בעבר בפעילות מסוג זה: כן / לא
- אם כן, אלו יכולות וקשיים עלו מהפעילות ומהן המסקנות שהוסקו מהן לפעילות הבאה?

1. מהן המטרות שלכם, כצוות, המחנ"ק?

2. מהן דרכי הביצוע להשגת המטרות האלו?

3. מהו אופי המחנ"ק שמתאים ביותר לקבוצה שלכם? (מס' ימים, סוגי פעילות, פעילות שילוב עם קבוצות נורמטיביות וכו)

4. מהן היכולות של הקבוצה שיעזרו לה לשתלב במחנה?

5. מהם הקשיים שעלולים להיות? (לקבוצה ולחניכים פרטניים- משמעת, הגיינה, חוסר מוטיבציה, שאננות וכו)

6. מהם הקשיים שעשויים להיות לכם, כצוות הדרכה, במחנ"ק? איך ניתן להתגבר עליהם?

7. האם יש צורך במלווים נוספים לקבוצה (מלווים חיצוניים או שכב"ג)? כן/לא
אם כן, האם מרכז/ת השבת יודעת/ת זאת? כן/לא

8. האם עומדת להיות פעילויות שילוב עם קבוצה/גדוד נורמטיבי?

9. האם עומדת להיות פעילות שיא כלשהי? (בישול צופי, אי"ש לילה, פסטיבל, ערב שבטי וכו)

10. האם נערכה אסיפת הורים? כן/לא

אם כן, מהם החששות שעלו בה? והאם ניתן להתגר עליהם?

קובץ זה פורסם
במרכז ההדרכה הוירטואלי
של אתר תנועת הצופים

<http://www.zofim.org.il>

